

ΑΠΟΦΑΣΗ 8/2021

(Τμήμα)

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συνεδρίασε σε σύνθεση Τμήματος στην έδρα της την 02-12-2020 μετά από πρόσκληση του Προέδρου της, προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση που αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας. Παρέστησαν ο Γεώργιος Μπατζαλέξης, Αναπληρωτής Πρόεδρος, κωλυομένου του Προέδρου της Αρχής Κωνσταντίνου Μενουδάκου, το τακτικό μέλος Χαράλαμπος Ανθόπουλος και το αναπληρωματικό μέλος Ευάγγελος Παπακωνσταντίνου, ως εισηγητής, σε αντικατάσταση του τακτικού μέλος Κωνσταντίνου Λαμπρινουδάκη, ο οποίος, αν και εκλήθη νομίμως εγγράφως δεν παρέστη λόγω κωλύματος. Στη συνεδρίαση παρέστησαν, με εντολή του Προέδρου, ο Ιωάννης Λυκοτραφίτης, ειδικός επιστήμονας – ελεγκτής ως βοηθός εισηγητή και η Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου, υπάλληλος του τμήματος διοικητικών υποθέσεων της Αρχής, ως γραμματέας.

Η Αρχή έλαβε υπόψη της τα παρακάτω:

Υποβλήθηκε στην Αρχή η υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/1717/06-03-2019 καταγγελία, η οποία αφορά σε λήψη αζήτητης πολιτικής επικοινωνίας (sms) από τον Α για προώθηση της υποψηφιότητάς του στις δημοτικές εκλογές του

Σύμφωνα με την ως άνω καταγγελία, ο καταγγέλλων έλαβε στις ..., στο κινητό του τηλέφωνο με αριθμό ... σύντομο γραπτό μήνυμα (SMS) από τον καταγγελλόμενο

(ως αποστολέας του μηνύματος εμφανιζόταν το επώνυμο του καταγγελλόμενου «Α»), το οποίο ήταν πολιτικού χαρακτήρα για σκοπούς προώθησης της υποψηφιότητάς του στις επικείμενες δημοτικές εκλογές του ..., χωρίς να έχει – όπως ισχυρίζεται ο καταγγέλλων– οποιαδήποτε προηγούμενη σχέση μαζί του.

Η Αρχή, στο πλαίσιο εξέτασης της εν λόγω καταγγελίας, απέστειλε στον καταγγελλόμενο το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/1717-1/19-03-2019 έγγραφο με το οποίο ζητούσε τις απόψεις του επί των καταγγελλομένων, θέτοντας υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές που έχει εκδώσει η Αρχή για την πολιτική επικοινωνία.

Ο καταγγελλόμενος απάντησε στην Αρχή με το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/6683/04-10-2019 υπόμνημα, στο οποίο αναφέρει, μεταξύ άλλων, τα εξής συνοπτικώς αναφερόμενα:

1) Για την προώθηση της υποψηφιότητάς του, χρησιμοποίησε όλα τα νόμιμα μέσα, συμπεριλαμβανομένων και σύντομων γραπτών μηνυμάτων μέσω κινητών τηλεφώνων (sms). Η αποστολή των μηνυμάτων αυτών ήταν μαζική, όχι δηλαδή προσωποποιημένη προς επιλεγμένα πρόσωπα ή τηλεφωνικούς αριθμούς, δεν απευθυνόταν σε κανέναν προσωπικά και δεν έθιγε οποιοδήποτε προσωπικό στοιχείο του παραλήπτη. Μάλιστα, σχετικά με τους παραλήπτες, κατά την αποστολή τους δεν γνώριζε ο καταγγελλόμενος καν αν ήταν ψηφοφόροι στο Δήμο Φ.

2) Οι λίστες των κινητών τηλεφώνων που χρησιμοποιήθηκαν για τις αποστολές των μηνυμάτων, του παραδόθηκαν είτε από υποψηφίους δημοτικούς συμβούλους και αφορούσαν πρόσωπα ελεγχόμενα από εκείνους, είτε από λίστες που είχαν χρησιμοποιηθεί παλαιότερα από άλλους πολιτευτές σε οποιοδήποτε βαθμό ανάμειξης σε εκλογές, είτε από το διαδίκτυο όπου ήταν αναρτημένα τηλέφωνα που αφορούσαν την προώθηση ή διαφήμιση του κατόχου τους και της ιδιότητας που εκείνος έχει (π.χ. επαγγελματική διαφήμιση, κλπ).

3) Δεν συνιστά παράβαση του ν. 3741/2006 η εν λόγω αποστολή μηνυμάτων, η οποία φυσικά χρησιμοποιήθηκε ως μέθοδος προώθησης από όλους τους υποψηφίους, ούτε εμπίπτει η περίπτωση αυτή στην υποχρεωτική παραχώρηση της δυνατότητας στον καταγγέλλοντα να αντιταχθεί στη χρήση του τηλεφώνου του αφού ο αριθμός που χρησιμοποιήθηκε ήταν ελεύθερα προσβάσιμος σε τρίτους.

Η Αρχή, στη συνέχεια, κάλεσε με το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/1717-2/06-11-2019 έγγραφο τον καταγγελλόμενο σε ακρόαση μέσω τηλεδιάσκεψης, προκειμένου να συζητηθεί η ως άνω καταγγελία καθώς και η γενική πρακτική που ακολουθήθηκε από τον υποψήφιο για την επικοινωνία πολιτικού χαρακτήρα με ηλεκτρονικά μέσα.

Στη συνεδρίαση της 11-11-2020 παρέστη μέσω τηλεδιάσκεψης ο Α, ο οποίος εξέθεσε προφορικά τις απόψεις του. Ο καταγγελλόμενος έλαβε προθεσμία, αλλά δεν κατέθεσε υπόμνημα.

Η Αρχή, μετά από εξέταση των στοιχείων του φακέλου, την ακροαματική διαδικασία και αφού άκουσε τον εισηγητή και τον βοηθό εισηγητή, ο οποίος αποχώρησε μετά τη συζήτηση της υπόθεσης και πριν από τη διάσκεψη και τη λήψη απόφασης, μετά από διεξοδική συζήτηση,

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

1. Σύμφωνα με το άρθρο 4 στοιχ. 7 του Γενικού Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (εφεξής, Κανονισμός), ο οποίος είναι σε εφαρμογή από τις 25 Μαΐου 2018, ως υπεύθυνος επεξεργασίας ορίζεται *«το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που, μόνα ή από κοινού με άλλα, καθορίζουν τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»*.
2. Το ζήτημα, της πραγματοποίησης μη ζητηθεισών επικοινωνιών με οποιοδήποτε μέσο ηλεκτρονικής επικοινωνίας, χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, για σκοπούς απευθείας εμπορικής προώθησης προϊόντων ή υπηρεσιών και για κάθε είδους διαφημιστικούς σκοπούς, ρυθμίζεται με το άρθρο 11 του ν. 3471/2006 για την προστασία προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, μία τέτοια επικοινωνία επιτρέπεται μόνο εφόσον ο συνδρομητής συγκατατεθεί εκ των προτέρων ρητώς. Κατ' εξαίρεση, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 3 του ν. 3471/2006, τα στοιχεία επαφής ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που αποκτήθηκαν νομίμως, στο πλαίσιο της πώλησης προϊόντων ή

υπηρεσιών ή άλλης συναλλαγής, μπορούν να χρησιμοποιούνται για την απευθείας προώθηση παρόμοιων προϊόντων ή υπηρεσιών του προμηθευτή ή για την εξυπηρέτηση παρόμοιων σκοπών, ακόμη και όταν ο αποδέκτης του μηνύματος δεν έχει δώσει εκ των προτέρων τη συγκατάθεση του, υπό την προϋπόθεση ότι του παρέχεται κατά τρόπο σαφή και ευδιάκριτο η δυνατότητα να αντιτάσσεται, με εύκολο τρόπο και δωρεάν, στη συλλογή και χρησιμοποίηση των ηλεκτρονικών του στοιχείων και αυτό κατά τη συλλογή των στοιχείων επαφής, καθώς και σε κάθε μήνυμα, σε περίπτωση που ο χρήστης αρχικά δεν είχε διαφωνήσει σε αυτή τη χρήση. Εξάλλου, σύμφωνα τις παραγράφους 1 και 4 του άρθρου 13 του ίδιου ν. 3471/2006, ως προς την τήρηση του νόμου αυτού, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα έχει τις αρμοδιότητες του ν. 2472/1997, όπως εκάστοτε ισχύει, και επιβάλλει τις προβλεπόμενες από τον τελευταίο αυτό νόμο κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων του ανωτέρω ν. 3471/2006.

3. Ειδικά για την πολιτική επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικών μέσων χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση και σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Αρχής σχετικά με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων με σκοπό την επικοινωνία πολιτικού χαρακτήρα, λαμβάνοντας υπόψη τόσο το άρθρο 11 του ν. 3471/2006, όσο και την Οδηγία 1/2010 της Αρχής για την πολιτική επικοινωνία αλλά και το Γενικό Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ο οποίος είναι σε εφαρμογή από τις 25 Μαΐου 2018, ισχύουν τα εξής:

Η πολιτική επικοινωνία¹ ενδιαφέρει από την άποψη της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, πραγματοποιείται σε οποιαδήποτε χρονική περίοδο, προεκλογική ή μη, από πολιτικά κόμματα, βουλευτές, ευρωβουλευτές, παρατάξεις και κατόχους αιρετών θέσεων στην τοπική αυτοδιοίκηση ή υποψηφίους στις βουλευτικές εκλογές, τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τις εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης. Τα πρόσωπα αυτά καθίστανται υπεύθυνοι επεξεργασίας, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679, άρθρο 4, στοιχ. 7) εφόσον ορίζουν το σκοπό και τον τρόπο της επεξεργασίας. Για παράδειγμα, όταν οι βουλευτές ή οι υποψήφιοι βουλευτές λαμβάνουν δεδομένα από τα πολιτικά

¹ Βλέπε ορισμό στο άρθρο 1 παρ. 2 της οδηγίας 1/2010 της Αρχής

κόμματα και τα επεξεργάζονται για προσωπική τους πολιτική επικοινωνία, καθίστανται και αυτοί υπεύθυνοι επεξεργασίας. Με την ιδιότητα αυτή και με βάση την αρχή της λογοδοσίας² πρέπει να είναι σε θέση να αποδεικνύουν την τήρηση των υποχρεώσεών τους και των κανόνων επεξεργασίας.

4. Όταν η πολιτική επικοινωνία πραγματοποιείται με χρήση ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας, χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, μέσω δημοσίων δικτύων επικοινωνίας, όπως είναι η περίπτωση μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), η επικοινωνία προϋποθέτει, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 1 ν. 3471/2006, όπως ισχύει, την προηγούμενη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων, με την επιφύλαξη της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου, όπως ισχύει. Επισημαίνεται επίσης ότι σύντομα γραπτά μηνύματα (SMS) αποτελούν επίσης μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σύμφωνα με τους ορισμούς του ν. 3471/2006 και της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ.
5. Επιτρέπεται η πολιτική επικοινωνία με χρήση ηλεκτρονικών μέσων χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων μόνο εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:
 - (α) Τα στοιχεία επικοινωνίας έχουν αποκτηθεί νομίμως στο πλαίσιο προηγούμενης, παρόμοιας επαφής με τα υποκείμενα των δεδομένων, και το υποκείμενο κατά τη συλλογή των δεδομένων ενημερώθηκε για τη χρήση τους με σκοπό την πολιτική επικοινωνία, του δόθηκε η δυνατότητα να εκφράσει αντίρρηση για αυτή τη χρήση αλλά δεν την εξέφρασε. Η προηγούμενη επαφή δεν είναι απαραίτητο να έχει αμιγώς πολιτικό χαρακτήρα, π.χ. είναι νόμιμη η αποστολή μηνυμάτων όταν τα στοιχεία ηλεκτρονικού ταχυδρομείου συλλέχθηκαν στο πλαίσιο προηγούμενης πρόσκλησης για συμμετοχή σε κάποια εκδήλωση ή δράση, ανεξαρτήτως του πολιτικού χαρακτήρα της. Αντιθέτως, δεν θεωρείται ότι συνιστά παρόμοια επαφή και δεν είναι νόμιμη η χρήση των ηλεκτρονικών στοιχείων επικοινωνίας προς το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας όταν τα στοιχεία αυτά αποκτήθηκαν στο πλαίσιο επαγγελματικής σχέσης, όπως για παράδειγμα η χρήση του αρχείου πελατών από υποψήφιο βουλευτή.
 - (β) Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να παρέχει στο υποκείμενο των

² Όπως ορίζεται στο άρθρο 5 παρ. 2 του ΓΚΠΔ

δεδομένων τη δυνατότητα να ασκεί το δικαίωμα αντίρρησης με τρόπο εύκολο και σαφή, και αυτό σε κάθε μήνυμα πολιτικής επικοινωνίας. Σε κάθε επικοινωνία απαιτείται να αναφέρεται ευδιάκριτα και σαφώς η ταυτότητα του αποστολέα ή του προσώπου προς όφελος του οποίου αποστέλλεται το μήνυμα, καθώς επίσης και μια έγκυρη διεύθυνση στην οποία ο αποδέκτης του μηνύματος μπορεί να ζητεί τον τερματισμό της επικοινωνίας.

6. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο καταγγελλόμενος, ως υπεύθυνος επεξεργασίας πραγματοποίησε πολιτική επικοινωνία με αποστολή σύντομων γραπτών μηνυμάτων (sms). Η νομιμότητα της αποστολής εξασφαλίζεται εάν έχουν τηρηθεί τα αναφερόμενα στις ανωτέρω Σκέψεις 4, 5. Από τις απαντήσεις του υπευθύνου επεξεργασίας προκύπτουν τα εξής:
7. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν προσκόμισε στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι είχε εξασφαλιστεί η απαιτούμενη προηγούμενη συγκατάθεση του παραλήπτη του επίμαχου μηνύματος sms. Αντιθέτως, ο καταγγελλόμενος σημειώνει ότι χρησιμοποίησε πολλές πηγές (άλλους υποψήφιους, ιστοσελίδες στο διαδίκτυο) και ότι η αποστολή έγινε μαζικά, χωρίς να γνωρίζει κατά την αποστολή τους αν οι αποδέκτες ήταν ψηφοφόροι στο Δήμο στον οποίο ήταν υποψήφιος, ήτοι η εν λόγω επικοινωνία πραγματοποιήθηκε χωρίς να συντρέχει κάποια εκ των προϋποθέσεων νομιμότητας που περιγράφονται στις ως άνω Σκέψεις 4 και 5. Εξάλλου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν κατέδειξε ότι ακολουθεί διαδικασίες, αναφορικά με την αποστολή σύντομων γραπτών μηνυμάτων για σκοπούς πολιτικής επικοινωνίας, οι οποίες να διασφαλίζουν ότι πληρούνται οι ως άνω προϋποθέσεις νομιμότητας.
8. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν προσκόμισε σχετικά στοιχεία για άλλα πρόσωπα στα οποία απέστειλε μηνύματα πολιτικής επικοινωνίας, ούτε προσδιόρισε τον ακριβή αριθμό των μηνυμάτων τα οποία εστάλησαν.
9. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν παρείχε στον καταγγέλλοντα ως υποκείμενο των δεδομένων τη δυνατότητα να ασκήσει το δικαίωμα εναντίωσης με τρόπο εύκολο και σαφή, στο επίμαχο μήνυμα sms της καταγγελίας.
10. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας συνεργάστηκε ικανοποιητικά με την Αρχή, αφού απάντησε στο έγγραφο για διευκρινίσεις, παρέχοντας τις πληροφορίες που ζητήθηκαν, καθώς και κατά τη συνεδρίαση της Αρχής.

11. Δεν έχει επιβληθεί στο παρελθόν διοικητική κύρωση από την Αρχή στον υπεύθυνο επεξεργασίας.

Βάσει των ανωτέρω, η Αρχή κρίνει ομόφωνα ότι σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 3471/2006 συντρέχουν οι προϋποθέσεις επιβολής σε βάρος του υπευθύνου επεξεργασίας, με βάση αφενός το άρθρο 13 του ν. 3471/2006, σε συνδυασμό με το άρθρο 21 παρ. 1 στοιχ. β' του ν. 2472/1997 και με το άρθρο του 84 ν. 4624/2019, και αφετέρου το άρθρο 58 παρ. 2 εδ. θ' του Κανονισμού και το άρθρο 15 παρ. 6 του ν. 4624/2019, της διοικητικής κύρωσης, που αναφέρεται στο διατακτικό της παρούσας, η οποία κρίνεται αποτελεσματική, αναλογική και αποτρεπτική, συνυπολογίζοντας τα επιβαρυντικά στοιχεία που αναφέρονται στις σκέψεις 7, 8 και 9 της παρούσας και τα ελαφρυντικά στοιχεία που αναφέρονται στις σκέψεις 10 και 11 της παρούσας.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα:

Επιβάλλει στον Α το αποτελεσματικό, αναλογικό και αποτρεπτικό διοικητικό χρηματικό πρόστιμο που αρμόζει στην συγκεκριμένη περίπτωση σύμφωνα με τις ειδικότερες περιστάσεις αυτής, ύψους δύο χιλιάδων ευρώ (2.000,00) ευρώ, για τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβιάσεις του άρθρου 11 του ν. 3471/2006.

Ο Αναπληρωτής Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Γεώργιος Μπατζαλέξης

Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου